

Granskning av förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet hos unga

Rapport

Växjö kommun

KPMG AB

2022-03-17

Antal sidor 23

Växjö kommun

Granskning av förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet hos unga

2022-03-17

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	3
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	3
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	4
2.4	Lagstiftning	5
2.5	Jämförelse av utveckling över tid	8
3	Resultat av granskningen	7
3.1	Mål och verksamhetsstyrning för området	7
3.2	Samverkan kring förebyggande och tidiga insatser	12
3.3	Främjande insatser	14
3.4	Öppna insatser mot missbruk och kriminalitet	16
3.5	Uppföljning	17
3.6	Kommentarer och bedömningar	18
4	Slutsats och rekommendationer	21

1 Sammanfattning

Vi har av Växjö kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens arbete avseende förebyggande arbete mot missbruk och kriminalitet hos unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Syftet med granskningen är att bedöma om nämnden för arbete och välfärd, utbildningsnämnden och kultur- och fritidsförvaltningen bedriver ett ändamålsenligt arbete för att förebygga missbruk och kriminalitet hos unga.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att berörda nämnder delvis bedriver ett ändamålsenligt arbete för att förebygga missbruk och kriminalitet hos unga.

Vi konstaterar att det förekommer ett brett arbete med olika typer av åtgärder och insatser, och att det finns goda exempel på samverkan såväl mellan kommunala verksamheter som med region Kronoberg som polisen. Vi bedömer att det finns rutiner för samordnade insatser på individnivå men att det till viss del saknas en tydlig och gemensam styrning och samverkan mellan nämnderna. Även om det finns en tydligt uttalad ambition av ett aktivt och utvecklat arbete inom området, saknas en kommunicerad och tydliggjord strategi från de berörda nämnderna. Det innebär att resursallokering och prioritering av åtgärder och aktiviteter riskerar att ske utan ett helhetsperspektiv, och ytterst att möjliga positiva effekter uteblir eller blir lägre än vad som kunnat förväntas.

Vidare anser vi att arbetet med uppföljning bör utvecklas, för att utgöra ett relevant underlag för analys och styrning. Det innebär exempelvis att göra bedömningar av pågående verksamhet och specifika åtgärder eller insatser samt dess resultat och kostnadseffektivitet. Vidare ökar det också förutsättningarna för att sprida goda erfarenheter och lösningar.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen och berörda nämnder att:

- Säkerställa att en gemensam strategi och styrning inom området tas fram och tydliggörs
- Utveckla uppföljning av arbetet för att säkerställa styrning och som grund för lärande på flera nivåer

2 Bakgrund

Vi har av Växjö kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens arbete avseende förebyggande arbete mot missbruk och kriminalitet hos unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Enligt Socialtjänstlagen ska kommunens socialnämnd verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden och ska med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos unga som visar tecken på en ogynnsam utveckling. Nämnden ska också i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd de behöver.

Kommunens socialnämnd har också ett särskilt ansvar för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. När det gäller barn och unga har socialnämnden ett särskilt ansvar och nämnden ska aktivt sörja för att den enskilde med missbruk får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. När det finns skäl att tvångsvårda någon på grund av missbruk, ansvarar socialnämnden för att ansöka om tvångsvård.

Nämnden har därutöver ett ansvar för att uppmärksamma barn och ungdomar som begår brott och vid behov motivera dem och deras föräldrar att ta emot erbjudna insatser. Dessutom har socialnämnden ett ansvar för utdömda påföljder till unga lagöverträdare.

Växjö kommun deltar i det länsövergripande utvecklingsarbetet Barnens bästa gäller. Särskilt fokus ligger på samverkan mellan utbildningsnämnden, nämnden för arbete och välfärd, hälso-sjukvården, polis och idéburen sektor. Förvaltningen för arbete och välfärd och utbildningsförvaltningen driver tillsammans kommunens utvecklingsarbete med Barnens bästa gäller.

Kommunens revisorer har i sin riskanalys uppmärksammat detta område och har med anledning av ovanstående dragit slutsatsen att arbetet för att förebygga missbruk och kriminalitet hos unga behöver granskas.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Granskningen syftar till att bedöma om nämnden för arbete och välfärd, utbildningsnämnden och kultur- och fritidsförvaltningen bedriver ett ändamålsenligt arbete för att förebygga missbruk och kriminalitet hos unga.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Finns det tillräcklig styrning från ovanstående nämnder gällande arbetet för att förebygga missbruk och kriminalitet hos unga?
- Finns en tydlig och gemensam styrning och samverkan mellan nämnderna?
- Sker en god samverkan med andra myndigheter (främst Region Kronoberg och polisen) avseende dessa frågor?
- Finns riktlinjer och rutiner för tidiga och samordnade insatser vid misstänkt missbruk och kriminalitet hos unga?

- Finns tidiga insatser att erbjuda vid misstänkt missbruk och kriminalitet hos unga? Vilken typ av insatser erbjuds då?
- Bedrivs ett ändamålsenligt fältarbete för att förebygga missbruk och kriminalitet hos unga?
- Görs särskilda insatser i vissa bostadsområden?
- Genomförs utvecklingsarbetet och implementeringen av "Barnens bästa gäller" på ett ändamålsenligt sätt?
- Vilken samverkan sker med hemmen?
- Har nämnderna uppföljning av resultatet av förebyggande insatser när det gäller missbruk och kriminalitet hos unga (t.ex. genom LUPPEN)?

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap. 6 §
- Socialtjänstlagen
- Lagen om unga lagöverträdare
- Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut

Granskningen avgränsas till att omfatta förebyggande insatser till barn och unga upp till och med 24 år.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

Dokumentstudier av (urval):

- Budget Växjö kommun 2021
- Terial lägesbild T1, beskrivning BRÅ-arbetet, samverkansöverenskommelse med polisen, workshoprapport områdesteam
- Uppdragsbeskrivning utvärdera arbete i fält, riktlinjer för ungas fria tid och direktiv för kulturskola och fritidsgårdsverksamhet
- Barnens bästa gäller – modellbeskrivningar, implementeringsplan, årsrapport, minnesanteckningar styrgrupp
- Utbildningsnämnden årsrapport 2020, Patientsäkerhets- och kvalitetsberättelse 2020, Riktlinje för barn- och elevhälsa m.fl.

Intervjuer har genomförts med ansvarig implementering av barnens bästa tillika biträdande avdelningschef för avdelningen Barn och familj, förvaltning arbete och välfärd, enhetschef öppenvård ungdom tillika ansvarig för skolsocionomerna, enhetschef områdesbaserat arbete, samordnare projektet SPiK, enhetschef projektenhet Kronoberg, verksamhetsutvecklare kultur- och fritidsförvaltningen,

enhetschef barn- och elevhälsan, verksamhetsutvecklare barn- och elevhälsan, rektor gymnasiet samt förvaltningschef kultur och fritidsförvaltningen.

Ett avstämningsmöte med arbetsgruppen som arbetar med uppdraget "Utvärdera arbetet i fält" har genomförts i syfte att tydliggöra varandras uppdrag, mötet innebar även en diskussion kring frågorna.

Förvaltningschef för arbete och välfärd samt utbildningsförvaltningen har tackat nej till att intervjuas med hänvisning till tidsbrist. Förvaltningschef för arbete och välfärd har gjort en skriftlig återkoppling.

Rapporten är faktakontrollerad av förvaltningscheferna och ett urval av de intervjuade.

2.4 Lagstiftning

Socialtjänstlagen

Till socialnämndens uppgifter hör att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen, informera om socialtjänsten i kommunen, genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden, svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

Socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

Socialnämnden ska

1. verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden,
2. i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga,
3. bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa,
4. aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och unga av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,
5. aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar bland barn och unga,
6. tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem,
7. med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,

Växjö kommun

Granskning av förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet hos unga

2022-03-17

8. i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet,

9. i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts, och

10. i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört eller sedan verkställighet av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård upphört.

Lagen om unga lagöverträdare

Kommuner och de myndigheter som handlägger ärenden om unga lagöverträdare ska verka för att lokal samverkan mellan företrädare för kommunerna och myndigheterna regelbundet sker i övergripande frågor om unga lagöverträdare.

3 Resultat av granskningen

3.1 Mål och verksamhetsstyrning för området

3.1.1 Verksamhetsstyrning

Växjö kommun är uppdelad på kommunstyrelse och åtta nämnder med tillhörande förvaltningar. I denna granskning ingår främst nämnden för arbete och välfärd, utbildningsnämnden, kultur och fritidsnämnden och till viss del också kommunstyrelsen.

Växjö kommunkoncerns styrmodell bygger på mål- och resultatstyrning genom ett processorienterat arbetssätt. Växjö kommunkoncern arbetar i följande huvudprocesser:

- Skapa förutsättningar för ett växande näringsliv och en fungerande arbetsmarknad
- Utbilda för ett livslångt lärande
- Utveckla och förvalta en växande och trygg stad, tätort och landsbygd
- Stödja individer och främja ett självständigt liv
- Möjliggöra en aktiv fritid

Styrgrupp

I intervjuerna beskrivs att förvaltningscheferna för arbete och välfärdsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen utgör styrgrupp för arbete kopplat till förebyggande insatser och för andra gemensamma frågor i egenskap av processägare. Gruppen träffas vid 6-8 tillfällen om året för att diskutera gemensamma frågor och hantera pågående verksamhet. Tanken är därigenom att minska risken att det finns områden som faller mellan stolarna, liksom att möjliggöra eller identifiera behov av samordning på övergripande nivå.

Det finns inte några styrande dokument som reglerar styrningen av dessa frågor eller hur samverkan i dessa frågor ska gå till. Styrgruppen ses på eget initiativ. Av intervjuerna framkommer att utöver de presenterade målen och deras eventuella finansiering finns inte någon ytterligare strategi för styrningen av nämndernas arbete för förebyggande arbete av missbruk och kriminalitet.

3.1.2 Mål

I budget för 2021 framkommer att kommunfullmäktige utformat två uppdrag för 2021 utifrån den strategiska inriktningen möjliggöra en aktiv fritid utifrån målen

- ett kultur- och fritidsutbud med mer bredd och spets, och
- ett engagerat civilsamhälle och starkare föreningsliv.

Uppdragen är:

- *Förstärk samordningen av fältverksamhet, mobila team, mötesplatser och annat områdesbaserat arbete.*

Finansieringen ska ske inom ram och ansvariga nämnder för uppdraget är nämnden för arbete och välfärd, utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden.

- *Utvärdera och utveckla arbetet i fält för att förebygga kriminalitet och minska utanförskap*

Finansieringen ska ske inom befintlig ram och ansvariga nämnder för uppdraget är kommunstyrelsen, nämnden för arbete och välfärd, utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden.

3.1.3 Strategisk och operativ process för brottsförebyggande arbete

Växjö kommun arbetar i processer. Inom processen för systematiskt brottsförebyggande arbete i sker strategisk samverkan mellan kommun och polis genom Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Kommunstyrelsens ordförande är rådets ordförande. I rådet ingår även flera av kommunens förvaltnings- och bolagschefer, kommunpolis, lokalpolisområdeschef samt kommunens säkerhetschef. Under pandemin har inte rådet haft möten men arbetet på operativ nivå har fungerat som tidigare.

Samverkan på operativ nivå sker genom *Tisdagsgruppen*. Tisdagsgruppen består av säkerhetschefen, fältsekreterare, polis, företrädare från skola, socialtjänst och Växjöbostäder.

Det brottsförebyggande arbetet sker främst på uppdrag av förvaltningscheferna för arbets- och välfärdsförvaltningen och utbildningsförvaltningen i syfte att skapa en nulägesbild för att tydliggöra behov och möjliggöra strategisk prioritering av resurser på längre sikt. De identifierade problemområdena är: gäng/ungdomsgrupperingar, problem kopplade till narkotika, hedersproblematik och våld i nära relationer, skadegörelse samt våldsbejakande extremism.

Under 2021 följs arbetet upp i enlighet med något som kallas Örebromodellen för att få en lägesbild som man kan använda vid prioritering och framtagande av aktiviteter. En sammanställd analys lämnas en gång per tertial.

I det brottsförebyggande arbetet har fyra bostadsområden pekats ut för som är särskilt viktiga att prioritera; Araby, Teleborg, Braås och Lammhult. Därutöver följer tisdagsgruppen också utvecklingen inom Växjö centrum och Hovshaga centrum.

3.2 Jämförelse av utveckling över tid

Vi har sammanställt en översiktlig bild av utvecklingen av anmälda brott av olika slag i jämförelse med andra kommuner samt Växjöbornas oro för att drabbas av brott utifrån resultat i medborgarundersökning. Data är hämtat från Kolada, (Rådet för kommunala analyser). I jämförelsegruppen liknande kommuner, övergripande, Växjö 2019 ingår Gävle, Halmstad, Karlskrona, Karlstad, Sundsvall, Varberg och Östersund.

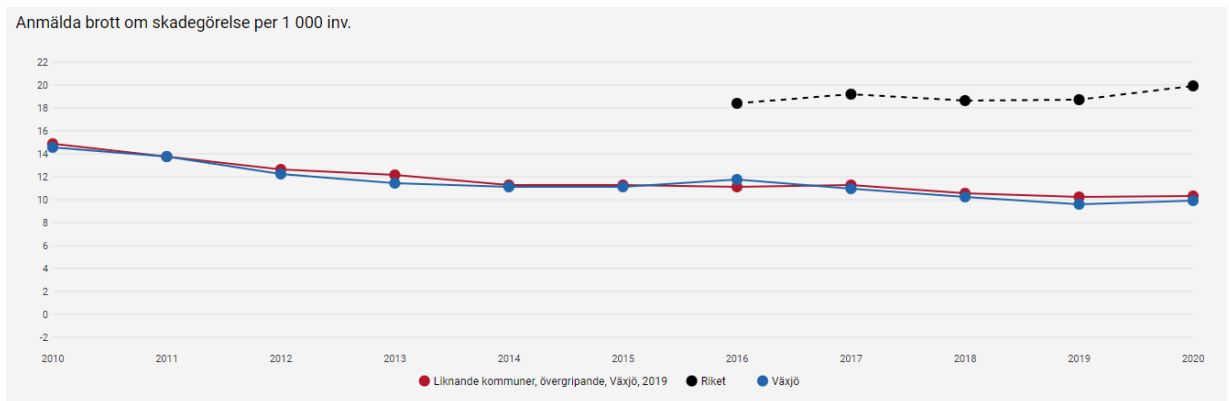
- anmälda brott om skadegörelse per 1 000 invånare
- anmälda stöld och tillgreppsbrott per 1 000 invånare
- antal våldsbrott per 100 000 invånare

Växjö kommun

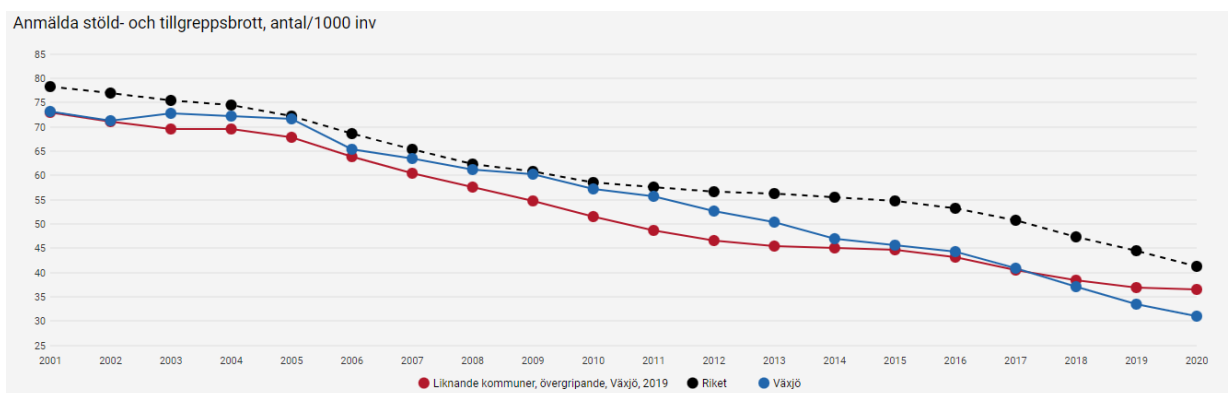
Granskning av förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet hos unga

2022-03-17

- upplevd oron för att utsättas för brott av olika slag (medborgarundersökning).

Av ovanstående graf framkommer att antal anmälda brott gällande skadegörelse har minskat med en tredjedel sett över en längre tidsperiod. Växjö ligger i nivå med liknande kommuner och på en lägre nivå än riket.

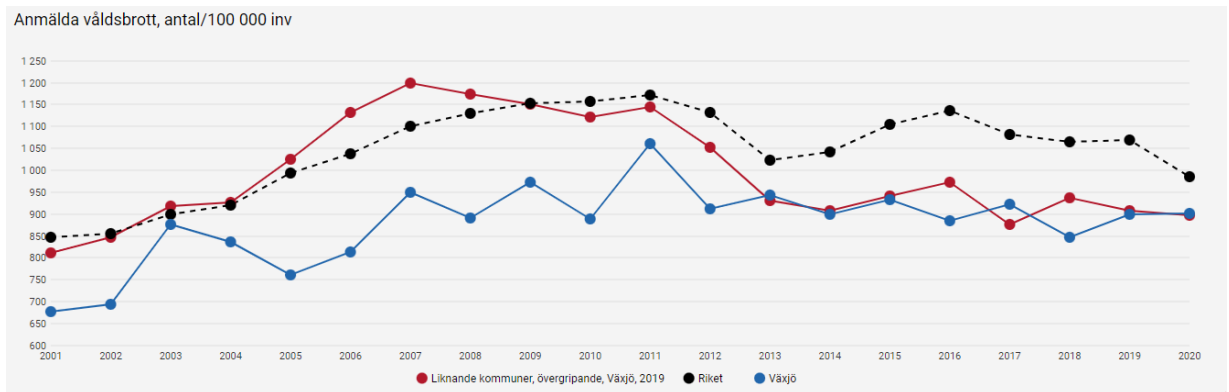

Antal anmälda stöld- och tillgreppsbrott har mer än halverats sedan år 2000, från ca 75 år 2000 till ca 35 år 2020 (per 1 000 invånare). Växjö följer den nationella trenden och ligger lägre än såväl liknande kommuner som riket.

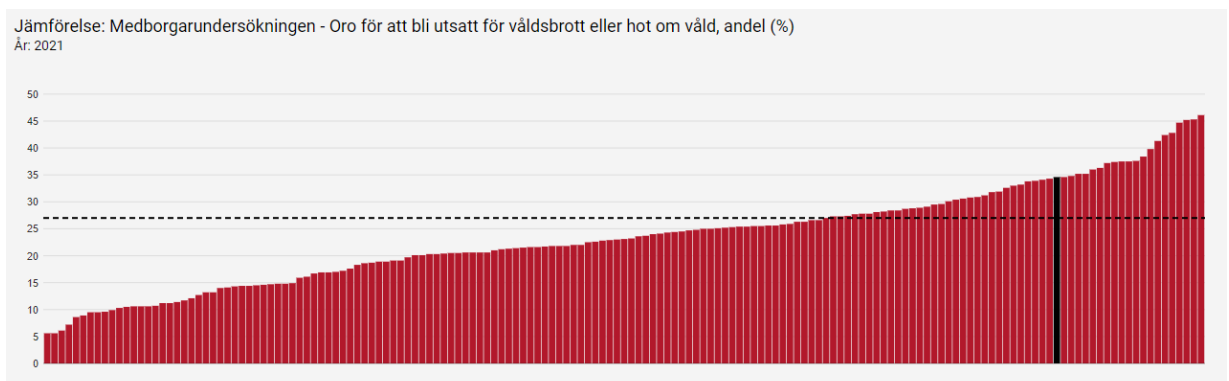
Växjö kommun

Granskning av förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet hos unga

2022-03-17

Antal anmälda våldsbrott ligger nu på en klart högre nivå jämfört med år 2001. Då var andel anmälda våldsbrott ca 675 per 100 000 invånare och år 2020 ca 900. Det är i nivå med liknande kommuner, men lägre än riket som helhet som år 2020 hade ca 1 000 anmälda brott år 2000. Den huvudsakliga ökningen av antalet våldsbrott skedde runt 2007 -2011 och har från 2012 stabiliserats runt 900 våldsbrott per 100 000 invånare.

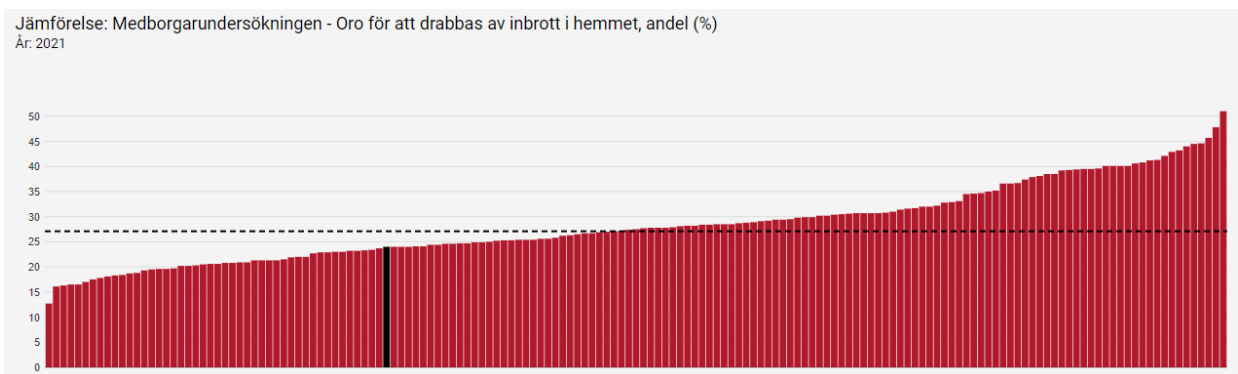
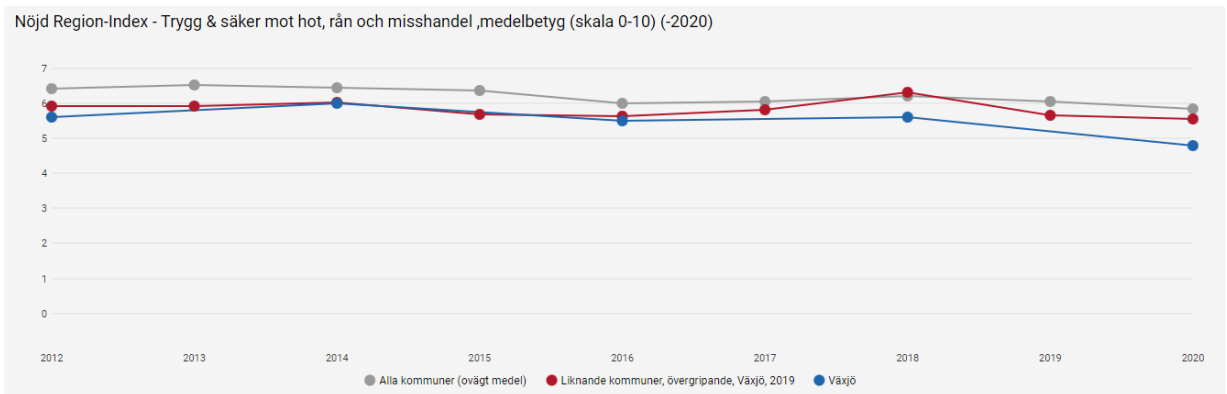
I medborgarundersökning från 2021 framkommer att andelen Växjöbor som oroar sig för att bli utsatta för våldsbrott eller hot om våldsbrott är över medelkommunens. Ca 35 procent av Växjöborna oroar sig för att bli utsatta för våldsbrott eller hot om våldsbrott.

Ett liknande mått finns i tidigare medborgarundersökningar, där utveckling över tid kan ses. Växjö visar på ett sjunkande och något lägre medelbetyg jämfört med liknande kommuner och alla kommuner (ovägt medel). Se figur nedan.

Växjö kommun

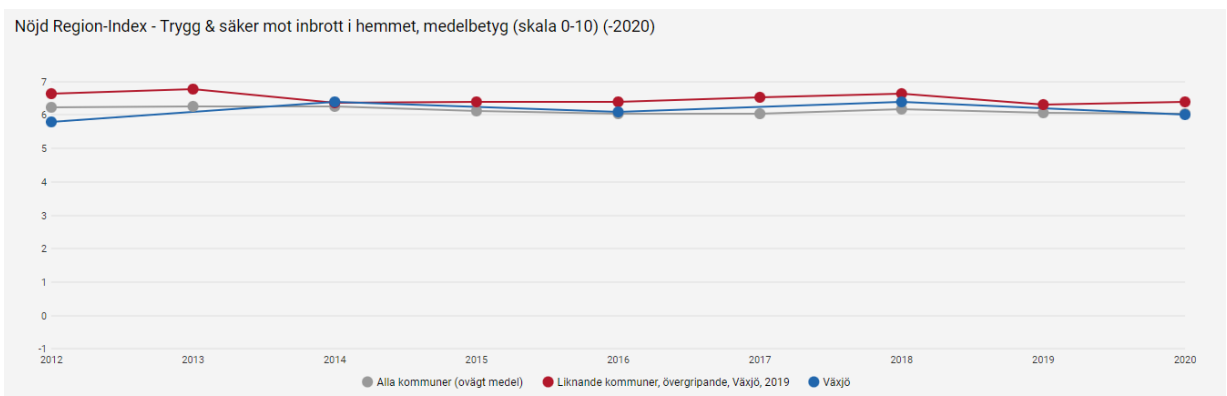
Granskning av förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet hos unga

2022-03-17

Andelen Växjöbor som är oroad för att drabbas av inbrott i hemmet är lägre än medelkommunens. Ca 24 procent av invånarna i Växjö oroar sig för att drabbas av inbrott i hemmet.

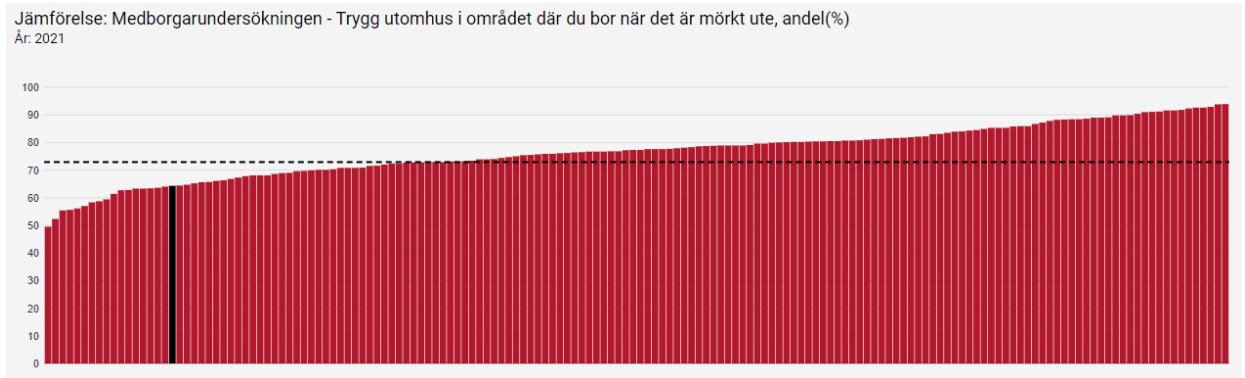
Ett liknande mått finns i tidigare medborgarundersökningar, där utveckling över tid kan ses. Växjö ligger på liknande nivå som liknande kommuner och alla kommuner (ovägt medel). Se figur nedan.

Växjö kommun

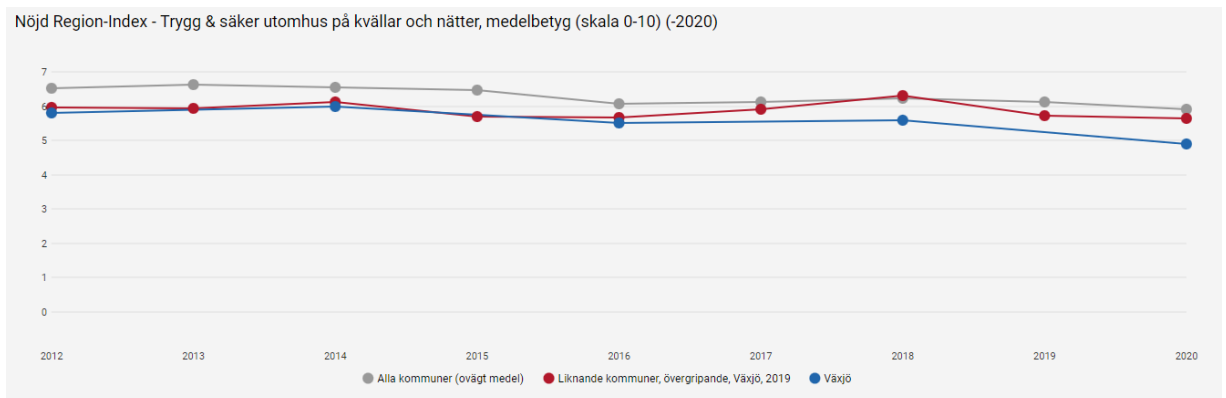
Granskning av förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet hos unga

2022-03-17

Andelen Växjöbor som är trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute är lägre än medelkommunens. Ca 64 procent av invånarna i Växjö oroar sig för att drabbas av inbrott i hemmet.

Ett liknande mått finns i tidigare medborgarundersökningar, där utveckling över tid kan ses. Växjö visar på ett sjunkande och lägre medelbetyg jämfört med liknande kommuner och alla kommuner (ovägt medel). Se figur nedan.

3.3 Samverkan kring förebyggande och tidiga insatser

3.3.1 Barnets bästa gäller

Kronobergs kommuner och Region Kronoberg har utvecklat samverkan och arbetsformer för tidiga insatser, kallad Barnets bästa gäller. År 2017 fattades beslut i 17 politiska organ (alla kommunerna i Kronoberg samt regionen deltar) för att driva ett gemensamt arbete för tidiga och samordnade insatser för barnets bästa. Arbetet leds av en styrgrupp (17 personer) bestående av chefer från hälso- och sjukvården, skolan, socialtjänsten och polisen.

Det praktiska arbetet med att införa arbetsmodellen sker främst inom utbildningsförvaltningens verksamheter och i samverkan med regionen, bland annat genom samarbetet inom familjecentralen eller i det utökade barnhälsovårdsprogrammen i de utsatta områdena. Familjecentralen är en

samlökaliserad verksamhet av mödravårdscentral, barnavårdscentral, öppen förskola och socialrådgivare som sker i samverkan mellan förvaltningen för arbete och välfärd, utbildningsförvaltningen samt med regionen. Barnmorskan och socialrådgivare erbjuder ett gemensamt möte i graviditetens 34:e vecka och BVC-sköterskan BVC-sköterska som ska ta över efter att barnet är fött introduceras. Efter födseln erbjuder BVC-sköterskan och socialrådgivaren gemensamt fem hembesök under barnets första levnadsår till blivande mödrar som bedöms kunna vara i behov av stöd.

I modellen ingår bland annat funktionen *Barnens bästa-ansvarig*, som läggs på den verksamhet som i största möjliga mån möter alla barn i åldersgruppen under så lång tidsperiod som möjligt för att säkerställa likvärdighet och kontinuitet. När barnet börjar förskoleklass och grundskolan tar rektor över uppföljningsansvaret från BVC. I intervjuerna framkommer att ungefär ett hundratal barn i förskoleåldern inte är inskrivna i förskolan. Dessa barn följs upp av socialtjänsten eller familjecentralen på det sättet att de informeras om öppna förskolan. I intervjuerna beskrivs att det inte har varit en svårighet att få samtycke till de erbjudna insatserna.

Efter grundskolan finns ett uppsökande arbete inom kommunala aktivitetsansvaret (KAA) som söker upp de ungdomar som varken studerar eller arbetar för att motivera till återgång till skola eller stöd i att finna sysselsättning.

I intervjuerna beskrivs att implementeringsarbetet av arbetsmodellen för barnens bästa gäller har påbörjats, men beräknas vara helt genomfört år 2024. Implementeringen inleddes under 2021 med arbetet i de lägre åldrarna 0-6 år. Under 2022 beräknas arbetet i grundskoleåldrarna 7-15 år att genomföras och under 2023 kommer gymnasieåldrarna 16-20 år att ansluta. Följeforskare från Linnéuniversitetet följer alla åtta kommunerna i region Kronobergs arbete med implementeringen av barnens bästa gäller.

3.3.2 Skolsocionomer

Skola och socialtjänst har fått utökning i budget för att anställa fyra skolsocionomer från och med 2020. Det beskrivs i intervjuerna vara en satsning på förebyggande insatser inom skolan som ska främja barn och ungas möjlighet till att kunna ge insatser tidigare och att vara ett sätt att avdramatisera insatser från socialtjänsten. Just nu är arbetet koncentrerat till högstadiet men det finns planer på att försöka nå barn i mellanstadiet med insatsen.

3.3.3 Samordnad planering av insatser mellan socialtjänst och skola

Skola och socialtjänsten har överenskommit att arbeta utifrån en samverkansform som bygger på samtycke från barnets familj och att gemensamt samordna insatser i en gemensam plan. Arbetet innebär att inblandade parter träffas och gemensamt diskuterar och samordnar insatser från såväl skola som socialtjänsten.

3.3.4 Fritidsgårdar

I kommunen finns åtta fritidsgårdar. Öppettiderna är två kvällar per vecka samt varannan eller var tredje helg, samt dagtid. Det är ca 30 medarbetare och två fritidssamordnare. Fritidsgårdarnas personal har fått utbildning i att upptäcka

beroendeproblematik och samarbetar med fältsekreterarna i olika frågor. Fältsekreterarna har sitt kontor vid en av fritidsgårdarna.

Coronapandemin har påverkat fritidsgårdarnas verksamhet. Arbetet har fått ställas om och i perioder har fritidsgårdarna varit stängda. Då har medarbetarna försökt att hitta digitala lösningar och haft uppsökande verksamhet istället. I intervjun beskrivs dock att pandemins inneburet att metoder och arbetssätt gått förlorat och att det kommer att ta tid innan det är återställt.

3.3.5 Fältgrupp

Fältgruppen som består av sex fältsekreterare arbetar vissa kvällar och helger. Verksamheten utgår från fritidsgårdslokaler men rör sig där ungdomarna befinner sig. I uppdraget ingår bland annat att ha individuell kontakt med ungdomarna och vid behov kontakt med vårdnadshavare samt besöka skolor för särskilda uppdrag.

Till fältgruppen hör också tre fältassistenter som har kulturkompetens och språkkunskaper som gör att de kan hålla i föräldrautbildningar, stötta familjer i individärenden på annat språk än svenska mm.

3.3.6 Mobila team

Fältgruppen samarbetar också med socialtjänstens övriga insatser och polisen, och är en del i de mobila team som träffar skolpersonal och personal från fritidsgårdar en gång i veckan på respektive högstadieskola. Mötet har till uppgift att fånga upp aktuella situationer där det finns behov av att samordna insatser på olika sätt. De mobila teamen består av högstadieskolans rektor, elevhälsan, skolsociolog, elevassistent och personal från fritidsgård. Information om situationen på skolor och i bostadsområden förs sedan vidare till Tisdagsgruppen.

3.4 Främjande insatser

3.4.1 Områdesteam

I de fyra prioriterade områdena (Araby, Teleborg, Braås och Lammhult) har kommunen tagit initiativ till områdesteam. I områdesteamen ingår företrädare kommunala verksamheter som fältgruppen, skola och fritidsgård samt olika aktörer med verksamhet i området, exempelvis föreningar och företag. Bland annat har workshop genomförts där deltagarna tog fram en aktuell lägesbild och kom fram till en gemensam strategi för att motverka negativ utveckling. Ett syfte med områdesteamen är att stimulera informationsutbyte och samverka kring olika typer av åtgärder och aktiviteter inom området. Arbetet med områdesteam är ursprungligen kopplat till kommunens integrationsstrategi.

3.4.2 Araby park arena

Araby park arena är en mötesplats med aktiviteter inom idrott och kultur samt möten för integration och sysselsättning. Byggnaden inrymmer en blackbox och en sporthall, utanför anläggningen finns konstgräsplan och aktivitetsyta.

Verksamheten bedrivs i samverkan mellan kultur- och fritidsförvaltningen och förvaltningen för arbete- och välfärd. Under eftermiddagar finns avgiftsfria aktiviteter för barn och vissa dagar även familjer (barn 1-7 år i vuxens sällskap). Under kvällarna är det fokus på ungdomar i högstadiet och gymnasiet. Verksamheten bedrivs måndag – söndag året runt med undantag för ett fåtal helgdagar. Exempel på aktiviteter är olika former av bollsport, pyssel och skapande, dans och lekar. Samarbete sker med föreningar och studieförbund som medverkar med aktivitetsledare, en del aktiviteter leds också av privatpersoner som bor i området. Fokus ligger på delaktighet och bredd snarare än prestation. Den primära målgruppen är boende i området men aktiviteterna är till för alla invånare i kommunen.

Under skollov görs särskilda lovprogram med aktiviteter. Särskilda arrangemang förekommer också så som Araby folkfest – en dag med musik och underhållning, prova-på aktiviteter, mat från olika delar av världen, medverkan från blåljuspersonal och verksamheter i området. Lokalerna hyrs även ut för föreningsverksamhet, föreläsningar och kulturarrangemang.

Kultur- och fritidsförvaltningen (avdelningen fritid) har tre personer anställda: servicebiträde, samordnare för idrott, samordnare för kultur. Samordnarna har ett särskilt ansvar för planering och utveckling av verksamheten som rör kultur-, idrott och friluftsliv men jobbar även i bemanning på kvällar och helger. Arbete och välfärds personal utgörs av tre handledare och platschef. Arbete och välfärd har ett särskilt ansvar för de frågor som ligger närmare det förebyggande området och att jobba med de barn och ungdomar där det kan finnas anledning till oro. Samverkan sker med Centrumskolan bland annat genom mobila team och samtalsgrupper kallade Din bror och din syster. En personal från Centrumskolan har del av sin tjänst på Araby park arena. Arbete - och välfärd arbetar också till viss del mot vuxna exempelvis genom aktiviteter som språkcafé och stöd med jobbsökande. Ett särskilt fokus läggs på kvinnor. Kontakt sker med bland annat fältgrupp och polis i olika forum

3.4.3 Förebyggande insatser i skolan

Skolan bedriver också andra typer av insatser i form av främjande och förebyggande arbete, exempelvis genom arbete mot tobak i lägre årskurser och tematiska föräldramöten utifrån gemensamt framtaget material. På en gymnasieskola pågår ett projekt som ytterst syftar till att förbättra dialogen med vårdnadshavare och elever och ge dessa verktyg för att avstå från droger. En del av projektet utgörs av frivilliga och slumpmässiga drogtester, som föregås av samtal med skolsköterska och kurator.

3.4.4 Bibliotek

Växjö bibliotek har verksamhet för barn och unga på stadsbiblioteket och bibliotekets nio filialer. Det är olika former av programverksamhet och initiativ med fokus på läs- och språkutveckling och icke formellt lärande. För de lite äldre barnen och ungdomarna finns exempelvis makerspace där man får testa teknik, experimentera och spela olika datorspel.

Utifrån detta uppdrag är det framför allt filialen Tallgården i Araby som är relevant. Biblioteket är samlokaliserat med mötesplats och medborgarkontor och jobbar särskilt

för att bygga relationer, verka för integration och nå ut till grupper av besökare som kanske inte lika ofta besöker stadsbiblioteket. Det finns aktiviteter för en bred målgrupp, barn 0-3 år med föräldrar, barn 7-12 år, 12 år+ och vuxna. För de yngre barnen är det framförallt pyssel, sagostund etc. som lockar medan de lite äldre barnen mer är intresserade av en mötesplats, spela spel eller experimentera/testa teknik. Aktiviteter görs också riktade till grupper från förskolor.

3.5 Öppna insatser mot missbruk och kriminalitet

3.5.1 Öppenvårdsinsatser

I arbete och välfärdsförvaltningens avdelning barn och familj finns enheten öppenvård ungdom. Enheten erbjuder insatser till ungdomar mellan 13-20 år efter utredning och beslut men också serviceinsatser. Inom enheten arbetar nio behandlare som bland annat hanterar olika typer av behandling riktad mot ungdomar och deras familjer och unga i missbruk samt ungdomstjänst och ungdomsvård.

Ungdomstjänst är ett alternativ till böter och fängelsestraff för ungdomar mellan 15 och 21 år. Ungdomstjänst innebär att den unge ska arbeta utan lön och delta i samtal om kriminalitet.

Ungdomsvård är en påföljd för ungdomar 15-17 år. Påföljden motsvarar det som tidigare kallades "vård inom socialtjänsten" och preciseras i varje enskilt fall i ett ungdomskontrakt eller en vårdplan innehållande insatser från socialtjänsten.

Enheten erbjuder de ungdomar som så önskar serviceinsatser utan att det föregåtts av beslut och bedömning om ca fem tillfällen. Medarbetarna arbetar bland annat utifrån värderingsmetoden kriminalitet som livsstil och det finns ett samarbete med fältsekreterare och andra verksamheter.

3.5.2 SpiK

Sammansatt problematik i Kronobergs län (SpiK) är ett ESF-projekt (Europeiska socialfonden). Projektägare är förvaltningen för arbete och välfärd i Växjö kommun. Samverkanspartner i projektet är Alvesta, Uppvidinge, Lessebo, Tingsryd, Ljungby och Älmhult kommun samt Samordningsförbundet Vårend, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Projektet beskrivs riktar sig till kvinnor och män 18-64 år som har varit arbetssökande eller sjukskrivna en längre tid och/eller som har beroendeproblematik. Deltagarna kan remitteras från förvaltningen arbete och välfärds ekonomienhet, Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan.

Av aktuell statistik framkommer att det finns tio deltagare som är under 20 år varav ca 3 anses ha beroendeproblematik. I åldersgruppen 20-29 medverkar 61 deltagare varav 34 beskrivs ha beroendeproblematik. Socialtjänsten har anmält ca 17 av de unga medverkande, resterande deltagare har anmälts av Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan.

I intervjuerna beskrivs målet med projektet vara att dels ge ett individuellt utformat stöd till projektets deltagare och dels att utveckla den regionala och interna samverkan mellan samarbetspartnerna. Regionen är inte en part i projektet men bidrar med att

koordinera vissa insatser. Tio koordinatörer arbetar mot Växjö för att få till ett teambaserat arbetssätt.

Projektet har en styrgrupp bestående av representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Regionen och kommunen.

Projektet följs upp genom en slutrapport och genom en effektutvärdering som görs av Institutet för lokal och regional demokrati. Kommunpolitikerna har inte bett om någon uppföljning.

3.6 Uppföljning

3.6.1 Utvärdering av arbetet i fält

Fyra medarbetare (från förvaltningen för arbete och välfärd, kultur- och fritidsförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt kommunstyrelsen) har fått i uppdrag att genomföra en utredning att utvärdera arbetet i fält – så som fältgrupp, mobila team, fritidsgårdar, mötesplatser – och fokusera de samlade resurserna på att bryta utanförskap och höja kunskapsresultat.

Arbetsgruppen ska göra en plan för arbetet med delmål och återrapporteringar till processledningsgruppen "utbilda för ett livslångt lärande". Arbetet ska vara genomfört till senast första kvartalet 2022. I uppdraget ingår följande:

- Beskriva ett nuläge kring de olika aktiviteter och insatser och strategier/mål som de olika aktörerna inom koncernen bidrar med för att förebygga, främja men även det mer ingripande arbetet som utförs via fältverksamhet, trygghetsvårdar, bostadssociala insatser mm.
- Ge förslag på förbättringar, samverkansformer och utvecklingsområden för att uppnå syftena med uppdragen.
 - Utveckla effektiva metoder och samverkan för att minska kriminalitet, utanförskap och öka tryggheten
 - Stärka vuxennärvaron på helger och lov
- I kommunfullmäktiges budget för 2022 står det att: Arbetet i fält – så som fältgrupp, fritidsgårdar, mötesplatser och mobila team – behöver utvärderas för att förbättra resultaten och effektiviteten. De mest träffsäkra metoderna för att förebygga kriminalitet ska prioriteras och kompetenser inom olika områden, exempelvis missbruksvård, är viktigt för att minska utanförskap och öka trygghet. Vuxennärvaron på helger och lov ska stärkas.
- Det ska finansieras inom ram och följande nämnder berörs: Utbildningsnämnden, Nämnden för arbete och välfärd, Kultur- och fritidsnämnden.

3.6.2 Analys av LUPP

LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitiken) är en enkät som riktar sig till unga och genomförs vart tredje år. Enkäten finns för tre olika åldersgrupper: 13-16 år, 16-19 år

och 19-25 år. Enkäten är ett verktyg för att ta reda på hur ungas livssituation ser ut lokalt. Frågorna är indelade i kapitel om fritid, skola, familjen, hälsa, trygghet, samhälle och demokrati, arbete och framtid.

Enkäten fylls i under skoltid och skolpersonalen informerar om den för att öka intresset att delta. Det har inneburit att Växjö haft hög svarsfrekvens under de år kommunen deltagit i undersökningen.

Tidigare har Linneuniversitetet gjort sammanställning av resultaten och tjänstepersoner i kommunen har gett förslag på åtgärder. Det har dock visat sig att förslagen inte har lett till några konkreta uppdrag som genomförts.

Svaren från enkäten 2021 har ännu inte analyserats. Detta år kommer en ny metod att användas. 50 ungdomar och 30-40 politiker kommer att analysera det sammanställda resultatet vid en workshop i mars/april. I intervjuerna beskrivs det bero på att man vill skapa en större delaktighet bland ungdomarna och att det ska leda till lämpliga åtgärder.

3.6.3 Övrig uppföljning

På verksamhetsnivå sker uppföljning av respektive verksamhets arbete i kommunens system för strategisk styrning och uppföljning, Stratsys. I intervjuer beskrivs att underlag till uppföljning i delårsbokslut och årsbokslut hämtas från ledningssystemet.

Som tidigare nämnts (3.1.2) följer kommunen upp det brottsförebyggande arbetet i enlighet med Örebromodellen, för att få en lägesbild som man kan använda vid prioritering och framtagande av aktiviteter. En sammanställd analys lämnas en gång per tertiäl.

3.7 Kommentarer och bedömningar

Vi uppfattar att det sker ett brett arbete inom kommunala verksamheter för att förebygga och motverka kriminalitet och missbruk hos unga. Vi anser också att det till stor del finns ett fungerande samarbete mellan berörda verksamheter på grupp- och individnivå. Vi bedömer att det finns rutiner för samordnade insatser på individnivå men att det till viss del saknas en tydlig och gemensam styrning och samverkan mellan nämnderna. Även om det finns en tydligt uttalad ambition av ett aktivt och utvecklat arbete inom området, saknas en kommunicerad och tydliggjord strategi från de berörda nämnderna. Det innebär att resursallokering och prioritering av åtgärder och aktiviteter riskerar att ske utan ett helhetsperspektiv, och ytterst att möjliga positiva effekter uteblir eller blir lägre än vad som kunnat förväntas.

Enligt vår bedömning finns en god samverkan med Region Kronoberg och polisen inom flera områden. Det omfattande arbetet avseende *Barnens bästa galler*, som pågått under flera år, är ett exempel. Vi ser att det finns utmaningar och svårigheter i såväl vardagligt samarbete som på mer organisatoriska områden men vi har också funnit att arbetet har drivit på samverkan i positiv riktning. Det pågående arbetet visar också på att det krävs mycket engagemang och arbete av alla inblandade parter, även inom och mellan kommunala verksamheter.

2022-03-17

Ett annat exempel på en god samverkan är den med bl a polisen i Brottsförebyggande rådet och *Tisdagsgruppen*. De signaler som framkommit till oss under granskningen är att samverkan med polisen överlag fungerar väl och att det tagits fram metoder som medverkar till att kartlägga den aktuella situationen och till att hjälpa till med att ta fram lämpliga aktuella insatser.

Vidare uppfattar vi att det finns ett fungerande samarbete mellan skola och socialtjänst på operativ nivå i form av ett flertal exempel såsom mobila team samt fritidsgårdar och fältgruppen. Den gemensamma strategin om samordnad planering och insatser mellan skola och socialtjänst även i fall där regionen inte behöver var inblandad är ytterligare ett exempel på samordning. Vi ser också att de båda förvaltningarna visar på en gemensam ambition att erbjuda tidigt stöd genom samfinansieringen av skolsocionomstjänsterna.

Tidiga insatser vid misstänkt missbruk och kriminalitet hos unga kan erbjudas av enheten öppenvård ungdom. Bland annat erbjuds där lättillgänglig serviceinsats där upp till fem samtal kan genomföras utan biståndsbeslut. Även inom elevhälsovården erbjuds samtal med kurator eller skolsköterska och den relativt nytillsatta insatser skolsocionomer finns i skolmiljön för att fånga upp tidiga tecken. Den uppsökande fältgruppen arbetar för tidig upptäckt på fältet och fritidsgårdarnas personal har fått utbildning i att se tecken på missbruk. Detta tillsammans med insatser inom gymnasieskolan för att ge tidigt stöd vid misstänkt missbruk ser vi en ambition inom de olika verksamhetsgrenarna att möjliggöra tidig upptäckt och tillgängliga stödinsatser.

Utöver de ovan nämnda insatser och stöd som erbjuds inom skola och socialtjänst uppfattar vi att satsningen på bland annat Araby park arena utgör en tydlig ambition och som innebär att alternativa aktiviteter kan tillgängliggöras och som kan förebygga missbruk och kriminalitet.

En stor del av det förebyggande arbetet har sin grund utifrån områdesspecifika förutsättningar, med fokus på vissa utpekade områden. Skolorna utgör en naturlig utgångspunkt för organisering av olika kommunala resurser från olika verksamheter, exempelvis där fältgruppen håller ihop det operativa arbetet. Även fritidsgårdarna och Park arena är viktiga delar i att erbjuda särskilda insatser i utsatta bostadsområden.

Utvecklingsarbetet av *Barnens bästa gäller* har pågått under ett flertal år och under år 2021 har implementeringsarbetet inletts och avses fortgå fram till år 2024. Det kan tyckas vara en lång implementeringstid men utifrån att det är många aktörer involverade, både inom respektive kommun och inom regionen, ställs höga krav på förberedelser och förankring för att skapa förutsättningar för en lyckad implementering. Dessutom kvarstår fortfarande utvecklingsarbete som genomförs parallellt med implementeringen, exempelvis avseende digital plattform för att dela information på ärendenivå. Enligt de uppgifter vi tagit del av följer implementeringsarbetet fastställd tidplan, trots de utmaningar som pandemin medfört.

I granskningen har vi sett att samverkan med hemmen sker på förekommen anledning. De exempel som tas upp är kontakter med hemmet i skolan via föräldramöten, fältgruppens kontakter med föräldrar i samband med att det finns en kontakt med den unge. Föräldrar kan också erbjudas stödsamtal.

Växjö kommun

Granskning av förebyggande arbetet mot missbruk och kriminalitet hos unga

2022-03-17

Vad avser nämndernas uppföljning av enkätundersökningen LUPP så har det i granskningen framkommit att de tidigare analyserna av resultatet i LUPP inte har lett några konkreta förslag och åtgärder. Svaren från enkäten 2021 har ännu inte analyserats., men nytt för denna enkätomgång är att en ny analysmetod att användas där det finns förhoppning om att mer konkreta förslag på åtgärder ska tas fram.

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att berörda nämnder delvis bedriver ett ändamålsenligt arbete för att förebygga missbruk och kriminalitet hos unga.

Vi konstaterar att det förekommer ett brett arbete med olika typer av åtgärder och insatser, och att det finns goda exempel på samverkan såväl mellan kommunala verksamheter som med region Kronoberg som polisen. Vi saknar dock en tydlig och gemensam styrning och samverkan mellan nämnderna som kan möjliggöra resursallokering och prioritering av åtgärder och aktiviteter utifrån ett helhetsperspektiv.

Vidare anser vi att arbetet med uppföljning bör utvecklas, för att utgöra ett relevant underlag för analys och styrning. Det innebär exempelvis att göra bedömningar av pågående verksamhet och specifika åtgärder eller insatser samt dess resultat och kostnadseffektivitet. Vidare ökar det också förutsättningarna för att sprida goda erfarenheter och lösningar.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen och berörda nämnder att:

- Säkerställa att en gemensam strategi och styrning inom området tas fram och tydliggörs
- Utveckla uppföljning av arbetet för att säkerställa styrning och som grund för lärande på flera nivåer

Datum som ovan

KPMG AB

Mikael Lindberg
Certifierad kommunal revisor

Annelie Svensson
Kommunal revisor